

avrotros
vrijdag
concert

Albert Roussel | AVROTROS Klassiek I | AVROTROS Vocaal
AVROTROS Klassiek II | **Muzikale Meesterwerken** | Poëzie
Radio Filharmonisch Orkest | Groot Omroepkoor

vrijdag 21 februari 2020, 20.15 uur
inleiding Huib Ramaer 19.30 uur

Nachtmusik

Concertgebouw Kamerorkest
Alexei Ogrintchouk hobo & dirigent

Wolfgang Amadeus Mozart 1756-1791

Serenade in G KV 525 'Eine kleine Nachtmusik' 1787

Allegro / Romance: Andante / Menuetto: Allegretto / Rondo: Allegro

Hendrik Andriessen 1892-1981

Variaties en fuga op een thema van Johann Kuhnau 1935

Wolfgang Amadeus Mozart

Concertaria 'Ah se in ciel, benigne stelle' KV 538 1788

versie voor hobo en strijkorkest

PAUZE

Alfred Schnittke 1934-1998

Moz-Art à la Haydn 1977

voor twee violen en strijkers

Joseph Haydn 1732-1809

Symfonie nr. 45 in fis 'Der Abschied' 1772

Allegro assai / Adagio / Menuet: Allegretto / Finale: Presto / Adagio

Inschrijving nieuw seizoen

Het programma voor het nieuwe seizoen van het AVROTROS Vrijdagconcert is gereed. Wij verrassen u graag met prachtige concerten door de beide jubilerende omroepensembles – het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor bestaan 75 jaar! – en vele andere ensembles.

Op donderdag 23 januari is de voorverkoop gestart, u kunt met voorrang én korting bestellen.

Wij zien u ook volgend seizoen graag weer terug bij het AVROTROS Vrijdagconcert in TivoliVredenburg. Dé klassieke start van uw weekend.

Voor uitgebreide informatie en bestelformulieren kunt u terecht bij de infostand Nieuw Seizoen in de foyer. Bestelformulieren kunt u ook aanvragen via

◆ INFO@AVROTROSVRIJDAGCONCERT.NL

Toelichting vooraf lezen?

Enkele dagen vóór het concert kunt u het programmaboekje al vinden via

◆ NPORADIO4.NL/AVROTROSVRIJDAGCONCERT

en

◆ TIVOLIVREDENBURG.NL

Uitzending

Dit concert wordt rechtstreeks uitgezonden op Radio4. Presentatie vanuit de zaal door Hans van den Boom.

◆ WWW.NPORADIO4.NL

Terugluisteren

Terwijl u in de pauze een drankje nuttigt, gaat de live radio-uitzending van het AVROTROS Vrijdagconcert gewoon door. De luisteraar van NPO Radio 4 hoort dan bijvoorbeeld een gesprek met de dirigent, de componist of een solist.

Wilt u nagenieten of bent u benieuwd naar de interviews? Luister dan terug (onder Uitzending Gemist) op

◆ WWW.NPORADIO4.NL/AVROTROSVRIJDAGCONCERT

Of luister en kijk naar de vele klassieke muziekconcerten die AVROTROS heeft geregistreerd op YouTube via:

◆ WWW.YOUTUBE.COM/USER/AVROKLASSIEK/VIDEOS

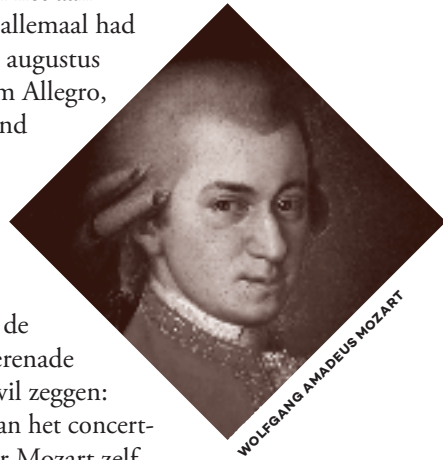
Na het concert

Blijft u nog gezellig napraten met een drankje en een hapje?

Ode aan het lichtvoetig classicisme

B

Bijnamen van klassieke werken zijn vaak misleidend. Wolfgang Amadeus Mozart had vast gelachen bij de titel 'Jupiter' voor zijn *41ste symfonie*, Haydn had niet geweten wat bedoeld werd met 'Het Mirakel', 'De Kip' of 'De Schoolmeester' en Beethoven zou onbegrijpend hebben gekeken bij 'Mondscheinsonate'. Anders ligt het met de *Serenade in G-groot* die we nu kennen als Mozarts *KV 525*. In het aantekeningenboekje waarin werd bijgehouden wat hij allemaal had gecomponeerd, en wanneer, noteerde Mozart op 10 augustus 1787: 'Eine kleine Nacht-Musik, bestehend in einem Allegro, Menuett und Trio - Romance, Menuett und Trio, und Finale'. Hij zal niet hebben vermoed dat die eerste woorden een begrip zouden worden. Hij bedoelde geen titel, eerder een omschrijving. Het was maar een niemendalletje, wilde hij zeggen, een pretentieloze suite voor op een zwoele zomeravond, ter opluistering van een vrolijk samenzijn in de open lucht. De '*kleine Nachtmusik*' was zowel een serenade als een nocturne, en tegelijk een divertimento, dat wil zeggen: onderhoudend. Tegenwoordig is het stuk niet meer van het concertpodium weg te denken, het is een echte tophit. Voor Mozart zelf was het een tussendoortje. Weinigen kenden de muziek destijds, want deze kwam tijdens zijn leven niet in druk uit. Dat gebeurde pas in 1827, als 'nagelaten werk'. Voordien had niemand ernaar omgekeken. Waarschijnlijk was het ook niet voltooid. Serenades van Mozart omvatten doorgaans twee menuetten en hier is er maar één. Tussen het openings-Allegro en de Romanze (tweede deel) was, conform het aantekeningenboekje, een tweede Menuet gepland. Hoe het ook zij, de vier delen van de kleine Nachtmusik hebben de harten van het publiek blijvend veroverd.

Bewondering voor het thema

Iets soortgelijks kan ook gezegd worden van het tweede werk. “Variaties”, stelde Hendrik Andriessen, “komen voort uit bewondering voor het thema”. Hij bedoelde te zeggen dat een goed thema de fantasie in werking zet: onwillekeurig prikkelt het de verbeeldingskracht, waardoor omspelen, figureren en uitdiepen als het ware vanzelf gaat. Omdat in huize Andriessen dagenlang Kuhnau door de gang galmde - dochterlief had namelijk pianoles en moest het Menuetto uit de *Partita nr. 3* instuderen - werd dit van lieverlee basismateriaal voor de componist. Gevoelsmatig verinnerlijkte Andriessen Kuhnau's thema, om het verstandelijk te analyseren. Daarna was er geen weg terug meer: contrapuntstemmen werden bedacht, nieuwe harmonieën, imitaties en gevarieerde ritmes. Het duurde niet lang of een nieuw werk voor strijkorkest stond op papier. Sindsdien (1935) heeft dit nooit op het concertpodium ontbroken.

Daarna was er geen weg terug meer: contrapuntstemmen werden bedacht, nieuwe harmonieën, imitaties en gevarieerde ritmes.

De onconventionele aanpak van Andriessen was daar debet aan. De *Kuhnau-varianties* wijken nogal af van klassieke reeksen waarin het thema als basismateriaal intact blijft, met name de toonsoort ervan. Andriessen voelde zich noch gebonden aan harmoniek, noch aan zinsbouw. Als een rechtgeaard francofiel zocht hij zijn

toevlucht tot Debussiaanse akkoorden - een geliefd idioom in het Nederland van het interbellum. Deze niet-klassieke harmoniek geeft de muziek iets exotisch, en dat doen ook enkele eigenaardig klinkende kwintparallel- len die feitelijk verboden zijn. De vorm is eveneens onorthodox, want Andriessen winkelt selectief in het thema: hij kiest fragmenten Kuhnau - soms maar een enkele maat - om daar op voort te borduren, de rest van het thema argeloos negerend. Het resultaat is uitermate sfeervol, soms lichtvoetig en zangerig, dan weer aandacht- vragend en serieus. Soms zelfs beklemmend: de lugubere

HENDRIK ANDRIESSEN, 1957 © HANS DE LEEUW

vierde variatie zou bijvoorbeeld probleemloos passen bij een ijzingwekkende Hitchcock-scène. Maar de kroon op het werk is toch wel de dartele dubbelfuga, die trouwens alleen in naam aan het verleden herinnert, want ook hier bewandelt Andriessen wegen die eerder aan Bartók dan aan Kuhnau doen denken.

Vocaal bravourestuk

Mozarts *Concertaria KV 538* is een derde klassieke tophit in dit boeket. Dit bravourestuk schreef hij in 1788 om zijn schoonzusje Aloisia Lange een plezier te doen, die een carrière als sopraan ambieerde. Hij was terdege vertrouwd met haar stemhoogte en virtuoze capaciteiten, en stemde daar de moeilijkheden op af. Die zijn aanzienlijk. Bijvoorbeeld de zestiendenloopjes die uitmonden in herhaalde hoge c's, à la de Koningin van de Nacht in *Die Zauberflöte*. Die waren geen sinecure voor een doorsnee zangeres, al zijn ze op de hobo, zoals in dit concert, wat gemakkelijker te realiseren. Verderop in het stuk komen ze terug, waarbij Mozart de arme zangeres nauwelijks mogelijkheid bood tot ademhalen, waardoor de nootjes nauwelijks nog zelfstandig waarneembaar moeten zijn geweest en op een glissando gingen lijken. Op de hobo klinkt het wellicht wat minder acrobatisch, maar de expres-siegraad zal er niet onder te lijden hebben.

Het eclecticisme van Schnittke

Zijn muziek was niet echt avant-gardistisch. Toch volgden de Russische autoriteiten Alfred Schnittke (1934-1998) met argus-ogen, om hem waar mogelijk flink dwars te zitten. De componist werd gedwongen filmmuziek te schrijven wilde hij zijn gezin kunnen onderhouden. Er gloorde pas hoop toen hij zich in 1990 in Hamburg kon vestigen - al gooiden daar gezondheidsproblemen roet in het eten.

In de late jaren zeventig zocht eigentijdse kunstmuziek aansluiting bij meer populaire genres. Schnittke volgde die trend. “Ik streefde een eclecticische synthese na”, zei hij, doelend op een mix van serialisme, etnische muziek, minimalisme en neoklassieke invloeden. Dit alles is mooi herkenbaar in het curieuze *Moz-Art à la Haydn* uit 1977, waarin flarden Mozart en Haydn in uiteenlopende gedaanten terugkeren in een stuk voor twee violen en klein orkest.

Het is een typisch product van de jaren zeventig, toen elke gemanipuleerde klank met verbaasde bewondering werd begroet en er nog enthousiast werd gewerkt met stukjes aan elkaar geplakte tape of andersoortige collages. Wie goed oplet herkent bij Schnittke stukjes uit Mozarts *40ste symfonie*, alsmede Haydns *Abschied-symfonie*. Er is ook een onbekende Mozart, in de vorm van een fragmentarisch bewaard gebleven schets.

Daarmee begint het stuk, in totale duisternis. Vervolgens worden herkenbare passages verwrongen en opgeknipt in een nieuwe muzikale textuur gebracht. Er ontvouwt zich een muzikale legpuzzel, waarbij een appel wordt gedaan op het geheugen van de luisteraar - al wordt die afgeleid door allerlei guitige ingrepen van de musici, die deels mogen improviseren. Eigenlijk zou je het niet moeten verraden, maar Schnittke's werk sluit af net als Haydns *Abschied*: een voor een verlaten de musici het podium, om de dirigent hulpeloos in zijn eentje achter te laten - die ervoor kan kiezen stoïcijns de maat te blijven slaan.

Een grap of een hint?

Was het een grap of een boosaardige poging zijn broodheer op zijn nummer te zetten? We weten niet precies hoe vorst Esterházy reageerde toen hij in november 1772 de symfonie hoorde die nu als Haydns 45ste *'Der Abschied'* te boek staat. Een biografie uit Haydns tijd meldt dat de aanleiding tot dit werk een weigering was van de vorst om familieleden van orkestmusici toe te laten op zijn grondgebied. Het moest maar eens uit zijn met al die vrouwen en kinderen rond slot Esterhaza. De musici protesteerden en Haydn nam het voor hen op middels een ludiek werk: een symfonie waarin het ene instrument na het andere zwijgt. Elke musicus dooft tegen het eind zijn kaars, pakt zijn bladmuziek in, neemt zijn instrument onder arm en verlaat het podium. Esterházy waardeerde de grap: "Ik begrijp je pleidooi, Haydn, morgen krijgt iedereen vakantie."

Was het een grap of een boosaardige poging zijn broodheer op zijn nummer te zetten? We weten niet precies hoe vorst Esterházy reageerde toen hij in november 1772 de symfonie hoorde die nu als Haydn's 45ste 'Der Abschied' te boek staat.

De *Abschieds-Sinfonie* is een echte Sturm-und-Drang-symfonie, vol zinnenprikkelende modulaties, schrijnend dissonante samenklanken, grote intervalsprongen, plotselinge onderbrekingen van het ritme, felle dynamische accenten en gepassioneerde chromatiek. Die was in de jaren zeventig van de achttiende eeuw modieus en afgekeken van effectvolle poëzie. Het onrustige hoofdthema van het openingsdeel (in een zeldzaam fis-klein) lijkt een donderpreek. Een overgangszin vol schrijnende kleine secundes versterkt die passie. Het tweede thema, veelzeggend klinkend 'op een verkeerde plek' is mild en smekend - een verwijzing naar de wensen van de musici? Er volgt een ongebruikelijk lang en sereen Adagio, maar het Menuetto is juist heel beknopt - al teveel vrolijkheid zou natuurlijk misplaatst zijn bij in hun kuif gepikte musici. Dan volgt de vinnige finale, met een Presto openend. Naar het einde toe wordt het verstild, zeker in het steeds ijler wordende Adagio. Zachter en zachter klinkt de muziek, en ten slotte reteren twee violen die nog aarzelend wat spelen in een inmiddels half verduisterde zaal ten overstaan van een dirigent die innerlijk grinnikt van plezier.

Jos van der Zanden

JOSEPH HAYDN

AVROTROS

Klassieke podcast Ennio Morricone

Lekker luisteren naar verhalen over klassieke muziek? Kies voor de klassieke podcasts van AVROTROS.

In de nieuwe zesdaelige podcast 'Alle wegen leiden naar Morricone' gaat Radio 4-presentator Jet Berkhout op zoek naar de levende legende Ennio Morricone.

Ze zoekt fans op, musici die onder Morricone speelden, collega-filmcomponisten, critici en Morricone's zoon. Tussen de bedrijven door leert ze verwoed Italiaans, om uiteindelijk de Maestro zelf - die louter Italiaans praat - te kunnen ondervragen. Want dát is haar missie.

Meer info:

- ◆ NPORADIO4.NL/PODCASTS/ALLE-WEGEN-LEIDEN-NAAR-MORRICONE

Meer informatie over uitzendingen, concerten en ledenaanbiedingen?

◆ WWW.AVROTROS.NL/KLASSIEK

5-daagse Bachreis met AVROTROS

Kruip net als Tijn Beckand in de huid van de jonge Bach en ga mee met een geheel verzorgde muziek- en cultuurreis.

U reist onder deskundige leiding per luxe touringcar en verblijft in 4-sterren hotels. Geniet van de prachtige steden die Bach bezocht op zijn 400-kilometer tellende voettocht. Op het programma staan stadswandelingen, een lezing, bezoeken aan musea en kerken en natuurlijk prachtige concerten.

'In de sporen van J.S. Bach', woensdag 10 t/m zondag 14 juni 2020, €850,- p.p.

Meer info:

- ◆ WWW.AVROTROS.NL/BACHREIS

Uitvoerenden

Alexei Ogrintchouk, hobo

Hoboïst Alexei Ogrintchouk studeerde aan de Gnessin School in zijn geboorteplaats Moskou en soleerde al op zijn dertiende in Rusland, Europa en Japan. Vanaf 1995 studeerde hij in Parijs, waar hij afstudeerde met eerste prijzen voor hobo en kamermuziek. Zijn docenten waren onder meer Maurice Bourgue, Jacques Tys en Jean-Louis Capezzali. Hij won diverse prijzen in Genève en Rusland en een Borletti-Buitoni Trust Award. Vanaf 1999 was hij eerste solo-hoboïst van het Rotterdams Philharmonisch Orkest en sinds 2005 bij het Koninklijk Concertgebouworkest. Alexei Ogrintchouk soleerde met diverse orkesten in Rusland, Engeland, Honga-

rije en met het Concertgebouworkest. En hij speelde kamermuziek met Gidon Kremer, Leif Ove Andsnes, Radu Lupu en Thomas Quasthoff. Alexei Ogrintchouk doceert aan de Londense Royal Academy of Music, het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en sinds 2011 als opvolger van zijn docent Maurice Bourgue in Genève. Daarnaast geeft hij masterclasses aan bijvoorbeeld de Pablo Casals Chamber Music Academy in Prades en de Mahler Academy in Ferrara. Alexei Ogrintchouk combineert orkestspel in toenemende mate met optredens waarbij hij zowel solist is als dirigent. Zo gaf hij als hoboïst leiding aan het Orkest van het Mariinski Theater, het Orchestre Philharmonique de Monte-Carlo, Camerata RCO, het Concertgebouw Kamerorkest, het Symfonieorkest van St. Petersburg, Amsterdam Sinfonietta, KREMERata Baltica, het Orchestre International de Genève en het Zweeds Kamerorkest.

Concertgebouw Kamerorkest

Het Concertgebouw Kamerorkest werd in 1987 opgericht en is samengesteld uit leden van het Koninklijk Concertgebouworkest uit Amsterdam. Voor die tijd (vanaf 1957) droeg het de naam Amster-

CADEAU

Zolang de voorraad strekt
1 cd per persoon

Celliste **Ella van Poucke (25)** is deelnemer talenttraject van *AVROTROS Klassiek presenteert!* Aanstormende muzikalenten krijgen in dit talenttraject een podium op NPO Radio 4 en mogen hun debuut-cd opnemen.

Vrijdagconcertaanbieding. Vraag nu aan!

Wilt u kennismaken met het talenttraject? Vraag dan vrijblijvend en zonder kosten de debuut-cd van Ella van Poucke aan. Online via www.avrotros.nl/cadeau of via onderstaande bon naar: **AVROTROS, Antwoordnummer 28800, 1200 VX Hilversum** (postzegel niet nodig)

Voorletters + achternaam

Adres

Postcode + woonplaats

Telefoonnummer

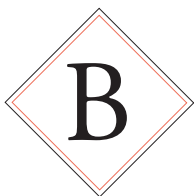
Ja, ik ontvang voortaan ook graag de digitale nieuwsbrief van AVROTROS Klassiek.

E-mailadres

dams Kamerorkest. In die periode (van 1957 tot 1987) maakte het kamerorkest vele plaatopnames met dirigenten als André Rieu senior, Dr. Anton van der Horst en Marinus Voorberg. Ook verleende het Concertgebouw Kamerorkest zijn medewerking aan belangrijke nationale gebeurtenissen zoals de inhuldigingsplechtigheid van prinses Beatrix tot koningin der Nederlanden (30 april 1980) in de Nieuwe Kerk te Amsterdam en tijdens het bezoek van president Bush van de Verenigde Staten aan Nederland in 1989. Ook werd medewerking verleend aan de huwelijksdienst van kroonprins Willem-Alexander en Máxima in de Nieuwe Kerk op 2 februari 2002. Het

buitenland toont eveneens grote belangstelling voor het Concertgebouw Kamerorkest. Recente optredens vonden plaats in België, Italië, Spanje, Duitsland, Finland, Portugal, Japan en India. De cd van 'het Huwelijk' werd bekroond met driemaal platina. Enkele bekende solisten met wie het Concertgebouw Kamerorkest heeft opgetreden zijn: Maria João Pires, Friedrich Gulda, Eliane Rodrigues, Lynn Harrel, Jaap van Zweden, Marietta Petkova, Vesko Eschkenazy, Ronald Brautigam, Emily Beynon, Janine Jansen, Mischa Maisky en Shlomo Mintz.

◆ CONCERTGEBOUWCHAMBER
ORCHESTRA.COM

Bezetting

Concertgebouw Kamerorkest

Eerste viool

Michael Waterman
Henriëtte Luytjes
Marleen Asberg
Eke van Spiegel
Marina Waterman

Tweede viool

Jelena Ristic
Arthur Ornée
Paul Peter Spiering
Herre Halbertsma

Altviool

Saeko Oguma
Roland Krämer
Guus Jeukendrup

Cello

Clément Peigné
Anastasia Feruleva
Irene Kok

Bas

Rob Dirksen

Hobo

Nicoline Alt
Xabier Lijó Bilbao

Hoorn

Laurens Woudenberg
Fons Verspaandonk

Fagot

Helma van den Brink

volgende
concerten

avrotros
vrijdag
concert

vrijdag 28 februari 2020

TivoliVredenburg, Utrecht
inleiding Michel Khalifa 19.30 uur

Karina Canellakis en Simone Lamsma

Radio Filharmonisch Orkest
Karina Canellakis dirigent
Simone Lamsma viool

Auerbach Evas Klage “O Blumen,
die niemals blühen werden”

(opdrachtwerk AVROTROS Vrijdag-
concert i.s.m. Baltimore Symphony
Orchestra en ORF Radio-Symphonie-
orchester Wien, Nederlandse première)

Prokofjev Eerste violconcert

Webern Sechs Stücke für

Orchester opus 6

Strauss Tod und Verklärung

vrijdag 6 maart 2020

TivoliVredenburg, Utrecht
inleiding Paul Janssen 19.30 uur

Beethoven en Petroesjka

Noord Nederlands Orkest
James Judd dirigent
Jean-Efflam Bavouzet piano

Roussel Vierde Symfonie
Beethoven Vijfde Pianoconcert
Stravinsky Petroesjka (versie 1947)

colofon

Programmering

Astrid in 't Veld

Productie

Jacinta Wetzer

Marketing & Communicatie

Marco van Es, Ingeborg Kanij,
Vera Vos, Mary Fan Zand-
kamp

Administratie & financiën

Stichting Omroep Muziek

Presentatie AVROTROS

NPO Radio 4

Hans van den Boom

Eindredacteur AVROTROS

NPO Radio4

Anja van Keulen

Artistiek leider NTR

ZaterdagMatinee

Kees Vlaardingerbroek

Directeur a.i. Stichting

Omroep Muziek

Maurits Haenen

Programmatoelichting

Jos van der Zanden

Redactie programmaboek

Clemens Romijn

Grafisch

Dorine Verharen

Eindredactie

Onno Schoonderwoerd